

a Uniunii Compozitorilor : o documentare extrem de bogată care a mers la cele mai îndepărtate surse, la obirșia genului, și dragostea autorului pentru o artă care a îmbinat în chip strălucit poezia și muzica. De altfel întreaga lucrare se desfășoară și ca redactare, sub semnul celei mai afirmate poezii — ceea ce nu însemnează că muzica nu are prezența ei eficientă, adusă în joc cu toată competența autorului.

După ce face chiar etimologia cuvântului care în provensală *trobador* corespunde *truverilor* din nordul Franței și minesănger-ilor din Germania, arată înflorirea acestei arte, începând cu cea de a doua jumătate a secolului al XI-lea. Este arta poezilor cîntăreți care se acompaniau ei înșiși la diferite instrumente (harpă, vielă, violă) sau își angajau, alteori, instrumentiști care să-i acompanieze.

Arta trubadurilor apare la curțile marilor feudali, ea înfloarește în epoca cruciadelor după cum avea să sufere, ca orice artă laică, și persecuția aspră, din partea catolicismului.

Autorul găsește prilejul să facă o seamă de incursiuni (ceea ce aparține, de altfel, ca specific propriului său stil oral, discursiv) în domeniul acelor poeme epice (*chansons de gestes*) cit și în literatura populară medievală, nelipsită de un pronunțat colorit satiric, cum ar fi savuroasele mici povestiri ale poporului (*fabliaux*).

Ocupându-se de muzica evului mediu, Doru Popovici arată că ea a preluat în mod creator coordonatele muzicale ale epocii antice, caracterizată pe de o parte de o artă laică, și o artă bisericească. Din îmbinarea monodiei grecești cu psalmodia ebraică avea să ia naștere în vestul Europei, cîntul gregorian. Acest capitol deosebit de interesant conduce în chip firesc la „zorii polifoniei“ cînd începe a fi folosit și procedeul imitației.

Despre măiestria trubadurilor autorul vorbește cu entuziasm, arătînd că cea mai mare parte a acestor oameni dăruieți au fost cavaleri feudali și că alături de sentimentul dragostei, apăreau, în cîntecele lor, și aspectele sociale, uneori cu o aspră critică a epocii.

Arta trubadurilor este văzută sub raportul muzical, ca o fuziune sonoră, echilibrată și originală, între cîntecul gregorian și cîntecul popular. Și la acest capitol, Doru Popovici comentează, cu competența-i recunoscută, melodiile de tip modal, cu *trepte mobile*, uneori cromatice, generate de influența orientală, adusă prin arabi, privință în care se poate vorbi de un polimodalism atrăgător și vizionar.

Cît privește arta propriu-zisă a trubadurilor, aceasta era vocală prin excelență, iar aspectele instrumentale se desfășurau în introduceri, în punțile de legătură și mai ales în concluzii. Autorul subliniază muzicalitatea textului literar, comentînd pe rînd, cîntecele istorice, dramatice, de dans, și *reverdiile* sau *reverzirile* — acele cîntece vesele inspirate de revenirea primăverii — apoi obadele și cîntecele de curtuazie, fără a neglija nici cîntecele religioase, după care face o interesantă comparație între cîntecul de trubaduri și madrigalul renascentist.

Operele trubadurilor provensali ca și cele ale *truverilor* din nordul Franței au exercitat o puternică influență și în celelalte țări din Occident : Spania, Italia, Germania, Anglia.

Arta trubadurilor apare de asemenea într-o seamă

de mari opere unde ea este evidentă, ca de pildă în *Orfeu* de Monteverdi, *Trubadurul* de Verdi, *Tannhäuser* de Wagner și chiar *Pelléas et Melisande* de Debussy.

Autorul trece apoi la anumite „portrete“ de trubaduri celebri, înlesnindu-ne cunoașterea unor artiști de seamă ai timpului ca de pildă Jaufré Rudel, contele Guillaume de Poitiers, Marcabru, Bernard de Ventadour, Peir Vidal etc. etc.

Scrisă într-un stil extrem de cursiv și de atrăgător, beneficiind de cunoștințele muzicianului ca și de talentul poetic al lui Doru Popovici, cartea „Arta trubadurilor“ are darul de a apropia pe lector de acești artiști plini de pitoresc care au jucat un rol de seamă în evoluția marii muzici și care suscită și astăzi o enormă simpatie și interes.

J.-V.P.

CRONICA DISCULUI

Debutul discografic al pianistului Dan Grigore (debut ce s-a lăsat prea mult așteptat, întîrziînd îndelung în urma ieșirii în arena națională și internațională a artistului nostru, laureat al concursului *George Enescu* — 1961 și 1967 — și Montreal — 1968) prilejuiește astăzi reconfirmarea remarcii pe care critica muzicală a făcut-o cu ocazia evoluțiilor interpretului din decursul ultimelor două stagioni și pe care, la rîndu-i — în prezentarea tipărită pe mapa discului — Florino Delatola o formulează perfect, condensînd-o în această singură frază : „*Dacă, în primii ani ai carierei sale, Dan Grigore părea să incline către latura de strălucire a pianisticii* (căreia îi era predestinat, printr-o serie de virtuți tehnice, native — n.n.) *ulterior a evoluat în favoarea unei anume interiorizări, a unei certe rigori stilistice.* (Căroră le era în egală măsură sortit, prin cultivarea altor predispoziții — la fel de viguroase, dar ascunse — sub îndrumarea regretaților maeștri Mihail Jora și Florica Musicescu ; proces ce continuă încă, sub un sever autocontrol și — dacă instinctul nu mă înșeală, cumva — beneficiind de sfaturile pe care Cella Delavrancea nu le precupeștește nicicînd, realelor talente, fie ele la început de drum ori în plină consacrare — n. n.).

Programul Chopin-Debussy, ales de Dan Grigore pentru primul său disc, demonstrează de asemenea faptul că, la el, rigoarea stilistică se grefează pe o mare disponibilitate stilistică. Iar dacă pianistul a opus *Preludiilor* lui Debussy (cîntate cu tot farmecul și misterul, cu toată delicatețea stranie a picurilor cristalini ce dau sensuri nebănuite unor neînsemnate urme de pași pe zăpadă ori aerului înmiresmat și sonor al înserării), *Studiile* și *Scherzo-urile* lui Chopin (cizelate în cea mai bună manieră lipatjană — relevînd contrapunctul disimulat în armonie sau melodia tănuită sub cascada perlată a figurărilor) în loc să le alătore pentru confruntare (așa cum oricine ar fi fost tentat să o facă) *Preludiile* romanticului polonez, este desigur din dorința firească de a oferi mai întîi acele pagini apropiate spiritului contemporan, prin tumulturile lor revoluționare, și totodată făcînd parte din repertoriul comun al artiștilor cît și melomanilor.

LUMINIȚA VARTOLOMEI